

TƯ LIỆU - ĐỊNH CHÍNH SỬ LIỆU

LẦN ĐẦU TIÊN BÁO CỜ ĐỎ CỦA ĐẢNG CỘNG SẢN BỈ ĐĂNG MỘT BÀI VIẾT CỦA ĐỒNG CHÍ NGUYỄN ÁI QUỐC

NGUYỄN PHAN QUANG*
TRIỀU ANH**

Cho đến nay, những người nghiên cứu đã sưu tầm được nhiều bài viết của đồng chí Nguyễn Ái Quốc khoảng thập niên 20 của thế kỷ trước trên báo chí của nhiều nước Tây Âu hồi bấy giờ, chủ yếu là ở Pháp (1).

Riêng ở Bỉ, trong các thư viện và kho lưu trữ cũng có những tư liệu liên quan đến hoạt động của Nguyễn Ái Quốc. Sau đây, chúng tôi xin giới thiệu một bài viết của Người đăng trên Báo Cờ đỏ (*Le Drapeau Rouge*), là tờ nhật báo của Đảng Cộng sản Bỉ, xuất bản ở Bruxelles năm 1924.

Năm 1924, toà báo đặt tại số nhà 57-59 Rue des Alaxiens, Bruxelles; Thư ký toà soạn là Félix Coenen. Theo *Báo cáo* của Jacquemotte (2) (đại biểu Đảng Cộng sản Bỉ) tại Đại hội lần thứ V Quốc tế Cộng sản: từ ngày 1-1-1924, Báo Cờ đỏ chuyển từ tuần báo thành nhật báo để mở rộng ảnh hưởng trong giới công nhân (Tham khảo: Ve Congrès de l'Internationale Communiste (17 Juin - 8 Juillet 1924) - Compte rendu analytique - Librairie de l'Humanité, Paris 1924).

Hơn hai tháng trước khi khai mạc Đại hội lần thứ V Quốc tế Cộng sản (17/6 -

8/7/1924), Báo Cờ đỏ, số 84, ra ngày 6 và 7-4-1924 đã đăng bài "*Đông Dương và Thái Bình Dương*", ký tên Nguyen Ai Quoc. Có lẽ đây là bài báo đầu tiên của Nguyễn Ái Quốc được giới thiệu trên đất nước Bỉ, do tờ báo chính thức của Đảng Cộng sản Bỉ đăng tải (3).

Với các phụ đề: *Lò lửa của cuộc chiến tranh thế giới sắp tới - Nước Pháp muốn khai thác các thuộc địa - Các thuộc địa Pháp sống lay lắt như thế nào? - Người Việt Nam bị bóc lột nặng nề thêm*, Nguyễn Ái Quốc khẳng định vấn đề Đông Dương và Thái Bình Dương liên quan chặt chẽ đến giai cấp công nhân châu Âu, là "vấn đề mà tất cả mọi người vô sản nói chung đều phải quan tâm đến".

Tác giả phân tích chính sách nham hiểm phản động của đế quốc Pháp ở Đông Dương và Thái Bình Dương, cùng những hậu quả nghiêm trọng của nó, nhất là sau Chiến tranh thế giới thứ Nhất với dự án khai thác các thuộc địa của chúng. Tác giả nêu nhận xét: "*Ngày nay chủ nghĩa đế quốc đã tiến tới một trình độ hoàn bị gần như là khoa học. Nó dùng những vô sản da trắng để chinh phục những người vô sản các*

* PGS-TS. Khoa Lịch sử. Trường ĐH KHXH&NV - ĐHQG Tp. Hồ Chí Minh.

** Tp. Hồ Chí Minh.

PREMIERE ANNÉE, N° 11.

20 centimes le numéro

DIMANCHE LUNDI 17 AOÛT 1924

LE DRAPEAU ROUGE

Organe du Parti Communiste Belge (S. B. I. C.)
57-59, Rue des Apôtres, Bruxelles

MEMBRE DU BUREAU: J. VAN DER MEULEN
Secrétaire: J. VAN DER MEULEN
Trésorier: J. VAN DER MEULEN
Secrétaire adjoint: J. VAN DER MEULEN
Trésorier adjoint: J. VAN DER MEULEN

L'Indo-Chine et le Pacifique

Le foyer de la prochaine conflagration mondiale. — La France veut mettre en valeur ses colonies. — Comment végètent les colonies françaises. — L'exploitation intensifiée des Annamites.

Pour reconstruire la France ruinée par la guerre impérialiste, le ministre des Colonies français a élaboré un projet de mise en valeur des colonies. Ce projet tend à exploiter les ressources des pays colonisés au profit du pays colonisateur. Dans le même projet, il est dit que l'Indo-Chine doit aider les autres colonies du Pacifique à intensifier leur production, afin qu'à leur tour, elles puissent aussi « être utiles » à la métropole. Si le projet était mis en exécution, il amènerait nécessairement la dépopulation et l'appauvrissement de l'Indo-Chine.

Dernièrement, cependant, le Conseil du gouvernement de l'Indo-Chine, malgré la résistance de l'opinion annamite, a voté à l'unanimité l'adoption du projet. Pour connaître l'importance de cette « unanimité », il est utile de savoir que ce Conseil est composé du gouverneur général de l'Indo-Chine, du général commandant les troupes de l'Indo-Chine, et d'une trentaine d'autres hauts fonctionnaires français, plus cinq mandarins indigènes, créatures du gouverneur. Et tous ces messieurs prétendent agir pour l'Indo-Chine et dans l'intérêt du peuple annamite ! Imaginez des Esquimaux et des Zoulous décidant du sort d'un peuple européen !

...

ont été embarqués sans qu'il leur fut permis de revoir leur femme et leurs enfants. Pendant deux ans, ces malheureux guerriers étaient restés prisonniers dans l'ogastule de la compagnie. Beaucoup ont subi des sévices graves. D'autres sont morts par suite des mauvais traitements.

Ajoutez à cette exploitation inhumaine, l'immoralité des coquins à qui l'impérialisme français confie l'administration de

dant la grande tour da paysans et d'ouvriers, on a fait français dans la R. indigènes, et on a coloniaux contre

mands. Presque la ne paisa est composée d au nombre de 200,000

Outre ces utilités liame emploi ses exploitation économiques vantées. On a souven baisse de salaires da

en France et dans de toujours précédée par de main-d'œuvre coloniaux sont employés

grève. Le capitalisme nant ses colonies pour les exploiter un de l'Indo-Chine et

...

it des dans r une nage- it de- ge. Ils

ont été embarqués sans qu'il leur fut permis de revoir leur femme et leurs enfants. Pendant deux ans, ces malheureux guerriers étaient restés prisonniers dans l'ogastule de la compagnie. Beaucoup ont subi des sévices graves. D'autres sont morts par suite des mauvais traitements.

L'Indo-Chine et le Pacifique

Le foyer de la prochaine conflagration mondiale. — La France veut mettre en valeur ses colonies. — Comment végètent les colonies françaises. — L'exploitation intensifiée des Annamites.

La France veut reconstruire la France ruinée par la guerre impérialiste, le ministre des Colonies français a élaboré un projet de mise en valeur des colonies. Ce projet tend à exploiter les ressources des pays colonisés au profit du pays colonisateur. Dans le même projet, il est dit que l'Indo-Chine doit aider les autres colonies du Pacifique à intensifier leur production, afin qu'à leur tour, elles puissent aussi « être utiles » à la métropole. Si le projet était mis en exécution, il amènerait nécessairement la dépopulation et l'appauvrissement de l'Indo-Chine.

Dernièrement, cependant, le Conseil du gouvernement de l'Indo-Chine, malgré la résistance de l'opinion annamite, a voté à l'unanimité l'adoption du projet. Pour connaître l'importance de cette « unanimité », il est utile de savoir que ce Conseil est composé du gouverneur général de l'Indo-Chine, du général commandant les troupes de l'Indo-Chine, et d'une trentaine d'autres hauts fonctionnaires français, plus cinq mandarins indigènes, créatures du gouverneur. Et tous ces messieurs prétendent agir pour l'Indo-Chine et dans l'intérêt du peuple annamite ! Imaginez des Esquimaux et des Zoulous décidant du sort d'un peuple européen !

...

ont été embarqués sans qu'il leur fut permis de revoir leur femme et leurs enfants. Pendant deux ans, ces malheureux guerriers étaient restés prisonniers dans l'ogastule de la compagnie. Beaucoup ont subi des sévices graves. D'autres sont morts par suite des mauvais traitements.

Ajoutez à cette exploitation inhumaine, l'immoralité des coquins à qui l'impérialisme français confie l'administration de

...

ont été embarqués sans qu'il leur fut permis de revoir leur femme et leurs enfants. Pendant deux ans, ces malheureux guerriers étaient restés prisonniers dans l'ogastule de la compagnie. Beaucoup ont subi des sévices graves. D'autres sont morts par suite des mauvais traitements.

Ajoutez à cette exploitation inhumaine, l'immoralité des coquins à qui l'impérialisme français confie l'administration de

thuộc địa. Sau đó nó lại tung những người vô sản ở một thuộc địa này đi đánh những vô sản ở một thuộc địa khác. Sau hết, nó dựa vào những người vô sản ở các thuộc địa để thống trị những người vô sản da trắng...". Do đó "những hành động đế quốc chủ nghĩa ấy không những chỉ nguy cho riêng vận mệnh của giai cấp vô sản Đông Dương và Thái Bình Dương, nó còn nguy cho cả vận mệnh của giai cấp vô sản quốc tế nữa".

Nhận rõ bản chất của chủ nghĩa đế quốc, Nguyễn Ái Quốc đã dự đoán:

"Thái Bình Dương và các thuộc địa xung quanh Thái Bình Dương, tương lai có thể trở thành một lò lửa" (Tham khảo: *Hồ Chí Minh - Biên niên Tiểu sử*. Tập I (1890-1930). Nxb. Thông tin Lý luận, Hà Nội, 1992, tr. 218).

*

Báo *Cờ đỏ*, số 84, ngày 6-7/4/1924 đăng tải bài báo nói trên của đồng chí Nguyễn Ái Quốc (hình kèm theo) được sao chụp từ microfilm, hiện bảo quản tại *Bibliothèque Royale ALBERT 1er - Section "Périodiques", Bruxelles*.

CHÚ THÍCH

(1). Theo các tác giả Thế Tập và Kim Oanh, trong các năm 1923, 1924, 1925, nhiều bài viết của đồng chí Nguyễn Ái Quốc xuất hiện trên các báo và tạp chí ở Pháp (*Người cùng khổ, Nhân loại, Đời sống công nhân...*) và ở các nước châu Âu khác: Tạp chí *Thư tín quốc tế* (của Quốc tế Cộng sản), Tạp chí *Quốc tế nông dân*, Tạp chí *Quốc tế phụ nữ*, Báo *Sự thật* (cơ quan Trung ương của Đảng Cộng sản (b) Liên Xô), Báo *Đốm lửa* (Liên Xô), Báo *Unita* (của Đảng Cộng sản Ý), *Diễn đàn thế giới* (cơ quan Trung ương của Đảng Cộng sản Đức) (Tham khảo: Thế Tập, Kim Oanh. *Bác Hồ, nhà báo cách mạng vĩ đại*. Nxb. Sự thật, Hà Nội, 1985, tr. 14).

(2). Joseph Jacquemotte: sinh ngày 23-4-1883 tại Bruxelles trong một gia đình công nhân. Tham gia tổ chức Thanh niên Xã hội Bỉ từ năm 1902. Sau Cách mạng Tháng Mười Nga, là một chiến sĩ mác xít; chủ bút báo "*Người bị bóc lột*" (*L' Exploité*), một tờ báo của Đảng Công nhân Bỉ theo lập trường Đệ tam quốc tế.

Là một trong những người thành lập Đảng Cộng sản Bỉ năm 1921 và là Tổng Bí thư của Đảng từ năm 1935. J. Jacquemotte mất ngày 11-10-1936.

(3). *Hồ Chí Minh toàn tập*, tập 1 (1919-1924) (*HCMTT-T1*) - Nxb. Chính trị Quốc gia, Hà Nội, 1995, tr. 243-247) dịch bài viết này của Nguyễn Ái Quốc từ Tập san *Inprekorr* (Tiếng Pháp), số 18, ngày 19-3-1924 với các ghi chú: "Trên báo *Le Paria*, số 24, tháng 4-1924 cũng có một bài của Nguyễn Ái Quốc cùng nhan đề *Đông Dương và Thái Bình Dương* với phụ đề *Người Việt Nam bị bóc lột nặng nề thêm*. So sánh hai bài viết, bài đăng trên Báo *Le Paria* chỉ là một phần bài đăng trên *Inprekorr*, số 18 năm 1924, tr. 193" và "Bài viết này được in lần đầu tiên bằng tiếng Việt trong sách *Lên án chủ nghĩa thực dân*, Nxb Sự thật, Hà Nội, 1959, tr. 88-93".

Đối chiếu với *HCMTT-T1*, thì bài đăng trên *Le Drapeau rouge* thiếu một đoạn đầu (khoảng hơn 3.000 chữ).